

**College van Gedeputeerde Staten
statenbrief**

Aan Provinciale Staten

DATUM	09/21/21	NUMMER PS	Voegt de griffie toe
DOMEIN	Stedelijke Leefomgeving	COMMISSIE	Commissie M&M
STELLER	Van Holten	TELEFOONNUMMER	0618300618
NUMMER	UTSP-1144628501-4341	PORTEFEUILLEHOUDER	Van Muilekom

Onderwerp Statenbrief:

Concept Innovatieprogramma Gezonde Leefomgeving

Voorgestelde behandeling:

Ter bespreking

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting

Hierbij bieden wij u het concept innovatieprogramma Gezonde Leefomgeving 2021-2024 aan ter bespreking. Het innovatieprogramma is een uitvoeringsprogramma dat valt onder het regime van de Omgevingsvisie. Dat betekent dat wij het programma zullen vaststellen. Desalniettemin willen wij u graag informeren en input ophalen. Daarom leggen wij het programma voor aan de commissie M&M van uw Staten. De reacties uit de commissie zullen wij beoordelen en verwerken in de definitieve versie die wij zullen vaststellen.

Wij staan voor grote uitdagingen om onze provincie aantrekkelijk te houden om in te wonen, te werken, te recreëren en te ondernemen. Grote transitieopgaven, zoals de woningbouwopgave, klimaatadaptatie en energietransitie, en transitie op het gebied van onder meer zorg en voedsel kunnen impact hebben op de omgeving en daarmee op de gezondheid van de inwoners. Dit vraagt om oplossingsrichtingen en een organisatie waarin innovatie de continue factor is. Innovatie is daarom één van de uitgangspunten van onze Omgevingsvisie, die het kader vormt voor het voorliggende innovatieprogramma gezonde leefomgeving. Een focus op dynamisch samenwerken, een integrale, omgevingsgerichte aanpak en ruimte voor inspirerende pilots in de praktijk zijn daarbij onmisbaar. Deze focus vindt het programma o.a. in vernieuwende lerende netwerken zoals de Data- en Kennishub Gezond Stedelijk Leven en de Health Hub Utrecht, waarin wij als partner samen met publieke, private partijen, kennisinstellingen en inwoners innovatieve pilots, onderzoeken en living labs uitvoeren. Daarmee willen wij met zijn allen het verschil gaan maken bij het bevorderen van de gezondheid en het verkleinen van gezondheidsverschillen in de provincie Utrecht. Daartoe leveren wij met dit innovatieprogramma gezonde leefomgeving inspiratie en input.

Inleiding

Met het innovatieprogramma gezonde leefomgeving wordt invulling gegeven aan het coalitieakkoord Nieuwe Energie 2019-2023, waarin is opgenomen dat de inzet in het aanjaagprogramma gezonde leefomgeving wordt geïntensiveerd en via innovaties in de fysieke leefomgeving inwoners worden aangemoedigd zich gezonder te gedragen. Het innovatieprogramma is een uitvoeringsprogramma dat valt onder het regime van de Omgevingsvisie.

In 2017 startten we met het aanjaagprogramma gezonde leefomgeving, als uitwerking van de strategische opdracht gezonde leefomgeving uit het vorige coalitieakkoord en als intensivering van het beleid op gezonde leefomgeving. Het programma had een sterk aanjagende en agenderende rol. Samen met medeoverheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven is er bijgedragen aan de sterke gezond stedelijk leven-beweging in de regio en zijn er ook internationaal belangrijke stappen gezet.

Uit de evaluatie van het aanjaagprogramma (2020) kwam naar voren dat er binnen de gezonde leefomgeving opgave vooral behoefte is aan een verbindende, faciliterende rol van de provincie, gericht op de stap die volgt ná het agenderen: de zogenaamde 'hoe en wat doe ik dan in de praktijk'-stap. Gemeenten, netwerkpartners zoals kennisinstellingen & bedrijfsleven, en ook collega's van de provincie hebben in gesprekken laten weten hulp en

meedenkkracht nodig te hebben bij complexe vraagstukken m.b.t. gezonde leefomgeving. Tegelijkertijd is ook hun expertise én die van de inwoners nodig. Alleen samen kan gewerkt worden aan een gezonde provincie. Samen worden er antwoorden gezocht op vragen over hoe de beschikbare en nieuwe kennis doorvertaald kan worden naar toepasbare, impactvolle oplossingen in, voor én met de praktijk. Hoe kan kennis het beste getest worden in vernieuwende initiatieven en samenwerkingsvormen op verschillende schaal niveaus? Hoe is dat te organiseren samen met alle stakeholders in de multiple helix samenwerking, dus met overheden, bedrijfsleven, kennisinstellingen, inwoners en maatschappelijke organisaties?

Belang

Gezondheid wordt voor een belangrijk deel bepaald door allerlei omgevingsfactoren zoals woon- en werkplekken, eetgewoonten, blootstelling aan luchtverontreiniging en geluidsoverlast, welke sociale interacties mensen hebben en vooral ook de leefstijlkeuzes die gemaakt worden. Naar schatting verklaren deze omgevingsfactoren voor zeventig procent het ontstaan van chronische ziekten, zoals hart- en vaatziekten, diabetes en kanker. Meer recent heeft het COVID-19 virus het belang van een gezonde leefomgeving nadrukkelijk inzichtelijk gemaakt en een aantal knelpunten en kansen met betrekking tot inrichting van de leefomgeving verder blootgelegd.

Met een groeiende bevolking in bijna alle Utrechtse gemeenten tot 2040, een toename van het aantal woningen en een verwachte intensivering van het aantal verkeersbewegingen, neemt de druk op de leefomgeving toe in de provincie Utrecht. Ook de sociaaleconomische verschillen tussen wijken in steden en binnen regio's nemen steeds meer toe. Naast de negatieve invloeden van de leefomgeving op de gezondheid liggen er vooral ook veel kansen. Door de leefomgeving goed in te richten kan de gezondheid bevorderd worden. Denk bijvoorbeeld aan een omgeving met uitnodigende fiets- en wandelroutes, schone lucht, aantrekkelijke ontmoetingsplaatsen en groene speelplekken. In steden, dorpen én het landelijk gebied.

In de opgave voor een gezonde leefomgeving liggen veel kansen voor samenwerking en kennisontwikkeling met andere grote opgaven zoals woningbouw, klimaatadaptatie, biodiversiteit in stad en dorp, vitale en duurzame economie, energietransitie en digitale transitie. Het innovatieprogramma kan inspiratie en input geven aan diverse beleidsvelden; zoals bijvoorbeeld de gebiedsontwikkeling en woningbouw, de mobiliteit en de economie.

Kortom, dit alles vraagt om oplossingsrichtingen en een organisatie waarin innovatie de continue factor is. Innovatie is daarom één van de uitgangspunten van de provinciale Omgevingsvisie, die het kader vormt voor het voorliggende innovatieprogramma gezonde leefomgeving. Een focus op dynamisch samenwerken, een integrale, omgevingsgerichte aanpak en ruimte voor inspirerende pilots in de praktijk zijn daarbij onmisbaar. Deze focus vindt de provincie Utrecht o.a. in vernieuwende lerende netwerken zoals de Data- en Kennishub Gezond Stedelijk Leven en de Health Hub Utrecht, waarin de provincie als bestuurlijk en ambtelijk partner samen met publieke, private partijen, kennisinstellingen en inwoners innovatieve pilots, onderzoeken en living labs uitvoert.

Ook ligt er een stevige relatie met (de uitvoering van) de Europastrategie, met name in het versterken van het Europese profiel van de regio Utrecht als living lab voor innovatieve oplossingen om een verstedelijkte regio gezond te houden. De provincie Utrecht benut als partner o.a. het Europese WHO netwerk Regions for Health, om hier verder invulling aan te geven.

Concrete vraag

Heeft u op- of aanmerkingen met betrekking tot het voorliggende innovatieprogramma gezonde leefomgeving?

Toelichting

Samen met alle stakeholders zet de provincie Utrecht in op gezondere en gelukkige inwoners van de provincie door toepassing van technologische en sociale gezondheidsinnovaties in de praktijk. Bijvoorbeeld door vernieuwende werkwijzen en het gebruik van innovatieve, datagedreven producten en diensten in living labs uit te testen samen met inwoners, die leiden tot een gezondere leefomgeving en gezond(er) gedrag. Gemeenten, private partners, kennisinstellingen en inwoners zetten al de eerste stappen. De provincie Utrecht stimuleert en faciliteert dit via de activiteiten van het innovatieprogramma gezonde leefomgeving.

Deze activiteiten dragen bij aan het integreren van gezondheidsinnovaties in het omgevingsbeleid en de uitvoering daarvan in de praktijk. Het verder uitbouwen van het lerend netwerk op gezonde leefomgeving en het inspireren en verder helpen van stakeholders aan de hand van deze ervaringen uit de praktijk vormen belangrijke onderdelen van dit innovatieprogramma. Onderdelen waarmee de provincie samen met de andere stakeholders het verschil wil gaan maken bij het bevorderen van de gezondheid en het verkleinen van gezondheidsverschillen in de provincie Utrecht.

Het realiseren van een gezonde leefomgeving is een opgave die de hele regio aangaat. Het raakt aan veel andere opgaven van de provincie Utrecht en veel provinciale partners hebben gezonde leefomgeving op de agenda staan. Maar invulling geven aan deze opgave is complex; er bestaat geen vast recept of 'optimale werkvorm' voor. Het gezamenlijk werken is een gedeelde verantwoordelijkheid. De juiste aanpak hangt af van belangen, mogelijkheden en de lokale situatie.

Het innovatieprogramma gezonde leefomgeving is een flexibel programma dat maatwerk wil leveren in nauwe

samenwerking met interne en externe partners. Dat betekent dat resultaten in veel gevallen afhankelijk zijn van de inzet van andere partijen. Dat vergt een zorgvuldige procesaanpak en afsprakenkader. Wanneer ambities en doelen op het eerste oog op gespannen voet staan met de verschillende verantwoordelijkheden en/of ambities, wordt constructief samengewerkt om te zoeken naar werkbare oplossingen die beide belangen zo goed mogelijk dienen.

Financiële consequenties

Voor de uitvoering van de opgave gezonde leefomgeving is structureel budget beschikbaar. Gedurende de looptijd van dit innovatieprogramma is € 550.000 beschikbaar voor 2021, € 624.000 euro voor 2022, € 489.000 euro voor 2023 en € 523.000 euro voor 2024. U heeft dit reeds opgenomen in de meerjarige provinciale begroting onder beleidsdoel 3.4 'De leefomgeving is gezond en veilig'. Daarnaast wordt er jaarlijks € 60.000 ingezet voor de lidmaatschappen aan het WHO Europa Regions for Health Network, aan de Data- en Kennishub Gezond Stedelijk Leven en aan de Health Hub Utrecht.

Vervolgprocedure / voortgang

Na bespreking in de commissie M&M zullen wij, na verwerking van uw commentaar en suggesties, de definitieve versie vaststellen.

Wij informeren uw Staten over de voortgang via de P&C cyclus. De inhoudelijke resultaten en leerervaringen worden jaarlijks gedeeld in een voortgangsrapportage. De tussentijdse voortgang is te vinden op de website van de provincie en via social media.

In het programma is een paragraaf opgenomen over de borging van de activiteiten en werkwijze intern en bij externe partners na afloop van het innovatieprogramma.

Bijlagen

Bijlage 1: concept innovatieprogramma gezonde leefomgeving

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen